

Kap Verde Nytt

medlemstidning för
Vänskapsföreningen
Amigos de Cabo Verde
Nummer 3/ 2009 Årgång 19

Ny succéfest vid Amigos' årsmöte i Pumpan

I det här numret av tidningen finns ett artikel som utgår från ett examensarbete om de nära tusen gatubarn som bor i Kap Verde och om de organisationer, däribland Black Panthers, som arbetar för att ge dessa barn en bättre tillvaro.

Dessutom ett reportage om ett par projekt på Santiago som syftar till nya former av utvinning och en effektivare användning av bristvaran vatten. Som det för övrigt varit gott om i höst när det årliga regnet åstadkommit stora katastrofer.

Cidade Velha utanför Praia har blivit världsarv, Hillary Clinton har varit på besök och Kap Verde har blivit mästare i fotboll är några av de notiser som också finns i tidningen.

Nästa nummer av Kap Verde Nytt väntas komma i mars med nya artiklar.

Ny lyckad fest efter årsmötet

Än en gång hade vi en lyckad fest i härligt för-sommarväder. Liksom förra året höll vi till i fö-reningssgården Pumpan på Söder. Där åt vi ca-chupa och goda kakor, dansade till samma or-kester som sist och träffade mycket folk. Som vanligt var stämningen väldigt hög.

Innan festen höll vi årsmöte. Vi konstaterade att vi är ca 200 medlemmar och att vår ekonomi blir allt bättre. I vårt projekt har vi snart 60 faddrar och vi har under året skickat 50 000 kr till Black Panthers.

Tore och Jane Betnér lämnade styrelsen efter många år och blev ordentligt avtackade. Arminda blir ny ordförande och Leontina Barreto blev ny medlem. Styrelsen för 2008/09 ser ut så här:

Arminda Bränngård, ordf.

Thomas Fahlman, sekr.

Claes-Göran Åhrén, kassör, KV-nytt

Gunilla Borgenvall, KV-nytt

Sylvia Hermansson, projekt

Alicia Månsson, projekt

Miguel Pinto, internationella kontakter

Leontina Barreto, hemsida

Jonathan Howard

Lena Castro-Hagelby

Bilder från årsmötet. Henryk Kotowski

Världsarvet Cidade Velha

Cidade Velha finns med på UNESCO:s Värdsarvs-lista sedan juni i år. Kap Verdes historia börjar här i Ribeira Grande, som staden hette från bör-jan. De första kapverdierna såg här dagens ljus.

Sjöfararen António de Noli valde platsen 1462 utifrån dess säkra hamn. Vasco da Gama passerade 1497 på väg till Indien. Året därpå stannade Columbus till, på sin tredje resa till Amerika.

Den blev tidigt en knutpunkt för slavhandeln mellan Afrika till Karibien och Brasilien. Slavpålen som res-tes på 1500-talet och står kvar än idag, minner om den tiden. Det blev en rik stad för den tidens mått. Den första koloniala kyrkan i världen uppfördes här 1495. Den stora katedralen stod färdig 1693.

Staden hade en befolkning på 1.500 personer 1572, de flesta slavar. Många arbetade med de odlingar som anlagts i dalgången.

Ribeira Grande blev ofta utsatt för pirattackor. Fort-et Real de São Filipe byggdes år 1590, efter att Sir Francis Drake attackerat staden 1585. Efter plund-ring 1712 av fransmän, flyttades huvudstaden 1770 till Praia. Namnet ändrades till Cidade Velha. Idag bor det c:a 2.000 personer här. Katedralen och kyrkan restaurerades 2003. Arkeologiska utgrävning-ar gjordes 2007.

Lusofoniska spel i Portugal

Kap Verde deltog i de andra "lusofoniska spelen" i Lissabon 11-19 juli i år. De första spelen hölls i Ma-cau 2006. Kap Verde tävlade med 90 atleter från landet och ytterligare ett 20-tal kapverdierna bosatta i Portugal. Man tävlade i 7 grenar. Kap Verde tog guld i fotboll, silver i basketboll och volleyboll samt fyra bronsmedaljer.

Biús

Musikern Biús, José Mateus Brito da Cruz, avled i Mindelo den 5 augusti. Han blev 43 år.

Han har gett ut två soloalbum, *Mas um coladeira* och *Dia e noite*. Han deltog i många andra album med artister som Bau, Tito Paris m.fl. Efter en period utomlands, i USA, Holland och Portugal, återvände han 1996. Han deltog i olika kon-serter och på festvalen på "Baia das Gatas". På hel-gerna uppträdde han på hotellen i Mindelo med "Biús and Friends".

Man sa att "han ägde natten i Mindelo".

Notiser

Fortet i Cidade Velha

Ett traditionellt hus i Cidade Velha

Besök av Hillary Clinton

Den 13 augusti träffade Hillary Clinton premiärminister José Maria Neves och utrikesminister José Brito på Sal. Hon var då på återresa efter att ha besökt ett antal afrikanska stater.

Mötet handlade om Millennium Chal-lenge Account (MCA), ett amerikanskt biståndsprojekt. De diskuterade frågor om säkerhet och Kap Verdes roll i fredsskapande arbete i regionen. USA ser Kap Verde som ett exempel på bra ledarskap.

Gatubarn och "barn på gatan" på Kap Verde

- Jag befinner mig i Praia, Kap Verdes huvudstad, skriver Ellen Ottosson i sitt examensarbete i socialt arbete på Högskolan Väst.

Det är varmt och gatorna är fulla av liv, bilar, ljud och dofter. Människor säljer mat och andra ting bland trängseln och gatuhundarna på de stenlagda gatorna. Jag funderar över vilka av de många barn jag ser, som skulle kunna vara gatubarn.

En alldeles för gammal kille, som säljer en tidning till oss kan vara ett eller han som på ett utecafé distraherade oss med att visa citrongräs och samtidigt svepte med handen över dricksfatet. Vi ser några ungdomar som byggt sig ett litet plåttak som skydd, sover de där om nätterna?

Många barn pendlar mellan att vara hos sin familj eller släktingar och att leva ett liv på gatan. De flesta som tillbringar stor del av sin tid på gatan är inte riktiga *gatubarn*, utan kan kallas *barn på gatan*. De bor inte på gatan utan har både hem och familj, men de utnyttjas ofta i barnarbete med dåliga arbetsvillkor. Risken är stor att de försvinner allt längre från hemmet, känna att de klarar sig själva och hamna i nya gemenskaper på gatan.

I en nationell undersökning från 2005 för att kartlägga gatubarnen har man räknat ca 500 barn på gatan och ca 200 gatubarn. Det är inte enbart fattigdom som leder till att barnen tillbringar sin tid utanför hemmet. De kommer från familjer med stora ekonomiska, känslomässiga och sociala problem, som gör att familjerna, oftast en ensam mamma med många barn, inte kan ge barnen det omhän-

Ellen Ottosson och Alcides Amarante hos Black Panthers

dertagande de behöver. Andra faktorer som kan bli förödande är alkoholism och frånvarande och/eller våldsamma fäder. Utan goda förebilder blir barnens självbild förvirrad, och de hamnar ofta i konflikt med samhället och marginaliseras.

- **Syftet med mitt arbete** var att ta reda på hur organisationer på Kap Verde arbetar för att förbättra situationen för gatubarnen och barnen på gatan. Vilka omständigheter i landet och i familjen leder till att vissa barn tvingas tillbringa mycket tid på gatan eller leva sina liv där? Hur arbetar man för att förbättra situationen för dessa barn och återintegrera dem till familj och nätverk och hur ökar man barnens självkänsla och ger dem framtidstro?

- Den första organisationen jag besökte var Black Panthers, en inhemsk ideell organisation i Praia som arbetar förebyggande för att barnen inte ska ge sig ut på gatan. Intervjun med Black Panthers ledare Alcides Amarante återges i sin helhet här bredvid.

Jag besökte också ICCA, *Institutet för barn och ungdomar i Kap Verde*, som driver ett dagcenter och ett boende för gatubarn och barn som riskerar att bli gatubarn. Dessutom har jag besökt en SOS-barnby och intervjuat polisen och en socialarbetare på ön Brava.

ICCA driver projektet Barn i fara. Man försöker förstå hur barnen lever sina liv på gatan och vad det är

som lockar. Från början försörjer ofta barn på gatan sina familjer, men inflytande från andra gör att de till slut blir riktiga gatubarn. Många av dessa kommer i konflikt med lagen, då de utför småstöldar på exempelvis varuhus, i bilar och i bostäder. De vill komma åt narkotika eller ge pengar till sina gängledare. Starka gängledare försvårar ICCA:s arbete.

ICCA arbetar med att skapa förtroende och kärleksfulla relationer hos barnen, som också erbjuds aktiviteter och läkarbesök. Man söker kontakt med deras familjer, vilket ofta är det svåraste steget. Barnen kommer från familjer med stora problem och återintegrering till familjen är svårt och lyckas inte alltid. ICCA vill även se till att barnen får en utbildning. Skolan skattas väldigt högt i landet.

SOS-barnbyar i Sao Domingos tar emot barn upp till 18 år för att bo där tills de är redo att klara sig själva eller om möjligt flytta hem igen. Renato Frederico, administratör på barnbyn, berättar att barnen bor i tio hus med en "mamma" i varje. De ska känna att de lever i en så normal familj som möjligt och da-

garna flyter på som i ett vanligt hem, med regelbundna måltider, skola, fritid och aktiviteter.

Hos ICCA bor 30 pojkar från 7-19 år, och ett 20-tal står i kö. En del av barnen har varit gatubarn och andra riskerar att bli det utan hjälp härifrån.

- Det är en lång process att finna gatubarnen och få deras förtroende säger personalen. Vi försöker locka med att vi kan erbjuda dem ett alternativ till livet på gatan. När barnen kommer hit får de hjälp med skolgång, tillgång till hälsovård, regler, uppfostran och känslomässig kontakt. Vi har socialarbetare, administratörer, en chaufför, en kokerska, två "mammor" och två "hjälpredor".

- De allra flesta barnen som får hjälp, klarar sig också bra ute i livet sedan, berättade de.

Vi tar taxi till stadsdelen där Black Panthers arbetar. Black Panthers är en ideell organisation som arbetar förebyggande med barn som har det tufft hemma av olika anledningar. Kvarteret ser förfallet och fattigt ut med sopor längs husen. Men så ser jag ett stort fint och färgglatt hus; Black Panthers hus, som en oas mitt i allt.

Vi blir vänligt mottagna av organisationens direktör **Alcides Amarante**. Jag kliver in i ett rum med leksaker, böcker och små bord och stolar. Det är småbarnsavdelningen där man tar emot sammanlagt 84 barn. I rummet bredvid ser jag dem sitta på golvet och titta på barnprogram. Glada och nyfikna små ansikten kollar på oss. Alla är mycket prydliga och fina. De har blåa dräkter, småbarnens skoluniformer, på sig över kläderna och flickorna har vackert flätat hår.

Barnen bor hemma eller hos släktingar. De kommer hit på för- eller eftermiddagen för att få stöd, sociala aktiviteter och ett mål mat. Personalen består av sju förskolelärare, en kokerska och en psykolog.

Alcides visar oss upp för en trappa och däruppe ser jag en massa pokaler. Dessa har Black Panthers eget fotbollslag vunnit genom åren. Organisationen har funnits i 25 år och startades av fem ungdomar som fick nog och ville sätta press på regeringen för att få den hjälp som barn, unga och även äldre i landet behöver!

Från början var det främst sportaktiviteter, men idag erbjuder organisationen mer sociala aktiviteter, då många barn och ungdomar far illa och behöver det. Det finns många barn som familjerna inte kan ta hand om, menar Alcides Amarante. Sammanlagt får 84 småbarn och 280 äldre barn stöd från Black Panthers.

Pengar får Black Panthers in via EU, biståndsorgan i Portugal och från fadderverksamhet. I Sverige finns en förening som heter "Amigos de Cabo Verde", och de har ett gott samarbete med och stödjer Black Panthers. De flesta barnen här har därför en fadder från Sverige!

Pilotprojekt mot torka och vattenbrist

Torkan har i alla tider varit ett av Kap Verdes största problem. På flera öar har det i princip varit omöjligt att bedriva jordbruk och på andra har en alltför intensiv konstbevattning medfört att grundvattnet förorenats av havsvatten. En stor del av landets sötvatten framställs till stora kostnader ur avsaltat havsvatten.

Men det finns också ljusglimtar med entusiaster som driver olika pilotprojekt. Vi presenterar här två sådana projekt. I det ena bedrivs odling som utnyttjar både mark och vatten mer effektivt än med de traditionella metoderna och i det andra utvinns man vatten ur de många dimmoln som finns på flera platser i landet.

Lantbrukaren Sergio Roque Monteiro flyttade från Brasilien till Kap Verde år 2000. I sitt gamla hemland hade han lärt sig odla utan jord och nu fortsätter han med det i Kap Verde tillsammans med en liten grupp lantbrukare. Jorden ersätts med grus och en näringslösning med vatten och mineraler cirkuleras i en kontinuerlig ström.

Monteiros växthus ligger på ön Santiago, där huvudstaden Praia ligger. Det är 15 m² stort och där odlar han vattenkrasse, sallad och andra grönsaker, som han säljer till lokala hotell och restauranger. Grödorna odlas på brickor med 600 sallads- och 200 vattenkrasseplantor och Monteiro menar att han använder mindre än en femtedel av det vatten och en bråkdel

Odling av sallad utan jord

av den mark som en traditionell lantbrukare använder. Ändå är utbytet högre.

De senaste åren, säger han, har regeringen och ideella grupper bett honom att utbilda mer än 100 odlare, men han känner bara till sex personer som fortsatt odla jordlöst yrkesmässigt.

- Folk är traditionella och tycker i allmänhet inte om ny teknologi. Det stora problemet är brist på medvetenhet.

Ett annat problem är att om det inte finns elektricitet att driva vattenpumpen är det nödvändigt att vattna för hand. Plantorna behöver ständigt vatten eftersom det inte finns någon jord om håller dem fuktiga. Blir de utan vatten ett par timmar dör de.

Förutom den ständiga energi- och vattentillförsel som odlingsmetoden kräver avskräcker de höga investeringskostnaderna nya odlare, säger Monteiro, som investerade 17000 USD för att komma igång.

- Men det betalade sig redan under första året. Och nu efter fyra år måste jag expandera för att möta efterfrågan.

Monteiro uppger att han tjänar upp till 2300 USD i månaden och att en tredjedel återinvesteras. Men odlingsmetoden innebär mer än höjd inkomst.

- I det här landet saknar folk föda. Dålig jord och brist på solljus och vatten begränsar den lokala pro-

duktionen. Metoden kan bidra till att höja produktionen och näringsbristen genom att odla de grödor som brukade växa när landet hade mer vatten.

Vid naturreservatet Serra Malagueta faller omkring 900 mm regn om året, vilket är tre gånger landets genomsnittliga årliga nederbörd. "Här i Santa Malagueta är det mycket regn, men från källorna får vi ändå inte tillräckligt", säger bonden Domingos Monteiro. Till följd av minskade regnmängder och brist på reningsutrustning har de boende svårt att få tag på säkert dricksvatten, en situation man delar med en stor del av befolkningen.

När regnperioden är över hämtar hundratals familjer vatten från en annan källa. Den skyddade parken, som ligger nära havet har rikligt med dimma, som sällan ger ifrån sig regn. Men med hjälp av 200 m² nät, som restes år 2005 samlar Serra Malagueta invånare vatten från dimman för att tillgodose sitt vattenbehov. Vattnet samlas som droppar i näten och faller ner i tråg och leds genom filter till tankar som försörjer skolans och kommunens vattenkranar.

Innan näten monterades fick familjerna under torrperioden vänta på vattenbilar från kommuner med rent grundvatten till en kostnad av 2 USD/liter. Huvuddelen av landets vatten måste renas i energikrävande produktionsanläggningar och det statliga elbolaget har lagt ner nära 4 miljoner dollar på vattenrening under 2006. Enligt regeringens strategi mot fattigdom från 2008 ser bolaget stora svårigheter att möta den ökande efterfrågan på vatten och har uppmanat stora hotelloperatörer att bygga vattenreningsanläggningar på plats.

Antonio Sabino, en lokal vatteningenjör som testat dimnät för 20 år sedan i ett utvecklingsprojekt anser att näten erbjuder en billigare lösning att täcka landets vattenbehov.

- Där finns ingen nedsmutsning, inget behov av re-

ningsanläggningar, fossilt bränsle eller motorer.

Han uppskattar att de 15 näten i Serra Malagueta en blåsig och dimmig dag kan producera mer än 4000 liter vatten till en bråkdel priset för vatten från tankbil. Ett nät kostar ca 800 dollar för arbete, filter och nät gjort av lokala material.

Kap Verde har en del områden som ger optimala förutsättningar, några av de bästa i världen. Områdena är små, men de har en enorm potential. Sabino anser att Kap Verdes mer än 1000 hektar land är tillräckligt dimmiga för att producera miljarder liter billigt dricksvatten per år. För närvarande är Serra Malagueta den enda kommunen som samlar in dimman.

Sabino tror att riskerna med metoden skrämmar folk.

- All hydrologisk verksamhet innebär en risk. Att bygga dimnät kräver också inledande investeringar och ger kanske inte så mycket vatten som väntat.

Men det är en större risk att inte alls investera i alternativa vattenkällor.

- Att använda underjordiska källor utan att låta dem återladdas är som att ständigt ta ut pengar från en bank utan att någonsin fylla på.

Det är inte dimma året runt i Kap Verde varför näten, enligt Sabino bör byggas tillräckligt stora för att producera tillräckligt med vatten även under dessa perioder.

Katastrofala följer efter höstens regn

Arets regnperiod har utvecklats till katastrof på flera ställen efter upprepade skyfall i september och oktober. Mest regn har fallit på öarna Santo Antão och São Vicente och framför allt på São Nicolau, där fördöelsen varit mycket stor.

Värst drabbad är staden Vila Ribeira Brava, vars gator och parker är helt ödelagda, byggnader är översvämmade mm. Det lilla man hade hunnit röja upp i september har nu helt raserats igen, denna gång ännu värre. I våtan och översvämningarnas spår börjar nu även sjukdomar att sprida sig.

Frågan har väckts i föreningens styrelse om att via vårt konto organisera en särskild insamling till regnkatastrofens offer. Vi kommer så fort vi kan att återkomma med mer information om detta.

Tonfisk med vitlök och chili

3 eller 4 chili, finhackade
2 ½ dl finhackad färsk koriander
2 msk finhackad vitlök
1 msk paprikapulver
1 msk nymalen peppar
1 dl olivolja
½ dl färskpressad citronsaft
750 g tonfiskfilé, skuren i 4 bitar (stora bitar)
salt efter smak

Rör samma chili, hälften av koriander, vitlök, paprikapulver och peppar i en skål (ej aluminium). Rör i olivolja och citronsaft. Lägg i tonfisken och gnid in fisken med blandningen. Täck och ställ i kylskåpet i två timmar eller över natten. Strö salt på fisken och lägg på grillen eller i långpannan under grillen i ugnen. Grilla i ca 3-5 minuter eller längre beroende på tjocklek. Vänd en gång.

Lägg upp på ett stor fat eller direkt på tallrikar. Garnerar med resterande koriander och servera med ris eller stek potatis.

Arminda Bränngård

Vänskapsföreningen **Amigos de Cabo Verde**

amigosdecaboverde@hotmail.com
www.caboverde.se

Ordförande:

Arminda Bränngård, Ornässtugan,
170 79 Solna, tel 08-85 78 02

Redaktörer:

Claes-Göran Ahrén, tel 0243-25 11 20
Gunilla Borgenvall

Övrig styrelse:

Thomas Fahlman, sekr.
Claes-Göran Ahrén, kassör
Sylvia Hermansson, projekt
Alicia Borges-Månsson
Miguel Pinto
Leontina Barreto
Lena Castro-Hagelby
Jonathan Howard

Medlemsavgift:

150:- kr, familj 200:-

Plusgiro:

92 12 38-2